

	Marc-Antonie Charpentier (asi 1643–1704) ¹ <i>Régles de composition</i> Paris, 1690	Johann Mattheson (1681 – 1764) <i>Das Neu-eröffnete Orchestre</i> Hamburg, 1713	Christian Schubart (1739 – 1791) ² <i>Ideen zu einer Ästhetik der Tonkunst</i> Wien, 1806
Tónina	Afekt a charakter		
C dur	Veselý a bojovný.	Drzý a troufalý. Radovánky. Dává volný průběh své radosti.	Dokonale čistý. Její charakter je nevinnost, jednoduchost, naivita. Event. rozkošně něžná mluva dětí.
c moll	Temný a nejasný.	Zejména milý, šarmantní, ale také smutný, zarmoucený. Přináší snadno únavu. Žal nebo mazlivý pocit.	Projev lásky a současně nářku nad nešťastnou láskou. Všechno soužení, toužení, vzdychání láskou nemocné duše je ukryto v této tónině. Pouze neobvyklé charaktery a pocity mohou být vzbuzeny toto tóninou.
cis moll			Nářek kajícího. Intimní rozhovor s Bohem.
Des dur			Lascivní tónina zvrhávající se v zármutek a extázi. Neumí se smát, ale může se usmívat, neumí skučet, ale může alespoň předvést grimasu pláče.
D dur	Radostný a velmi bojovný.	Ostrý, jiskrný, živý neústupný, zarputilý, hlučný, rozmarný, bojovný, povzbudivý, event. jemný. Trubky a bubny.	Tónina vítězství, Aleluja, křiku války a radosti z vítězství. Proto jsou v této tónině skládány přitažlivé symfonie, pochody, písně k svátkům a nebesa opěvující sbory.
d moll	Vážný a zbožný.	Pobožný, klidný, slavnostní, příjemný, spokojený, event. zábavný, ne skákavý ale plynulý.	Melancholická ženskost, trápení.
Es dur	Krutý a přísný.	Velmi patetický. Nikdy vážný, plačtivý nebo	Zbožné chování, intimní konverzace s Bohem. Svými

		bouřlivý.	třemi „b“ vyjadřuje Svatou trojici.
es moll	Hrozivý, děsivý.		Pocit úzkosti, zmatků duše, beznaděje. Každé leknutí, každé zachvění třesoucího se srdce dýchá z této tóniny. Kdyby duchové mohli mluvit, jistě by promlouvali tóninou es moll.
E dur	Hádavý, křiklavý.	Zoufalý a smrtelný smutek, zoufalá láska. Fatální oddělení těla od duše. Ostrý, nutkavý.	Hlučné nadšení. Usměvavá radost, ale bez naplněné rozkoše.
e moll	Zženštilý, milostný a uplakáný.	Hluboké zamyšlení. Zmatek a zármutek, je to způsob doufání v útěchu, několik věcí rychlých, nikoliv veselých.	Projev lásky nevinné ženy. Nářek bez pláče doprovázený málo slzami.
F dur	Zuřivý a vznětlivý.	Velkodušnost, jistota, pevnost, láska, síla, lehkost. Dovede nejlépe vylíčit počestnost.	Vlídnost a odpočinek.
f moll	Temný a plačtivý.	Strach srdce. Odevzdaně a mírně, ale také hluboce a zatěžkaně. Pochybnost. Produkuje určitou černou melancholii a zoufalství, ponořuje posluchače do „šedi“ a vytváří v nich pocit mrazení.	Hluboká melancholie, deprese, malátnost, touha smrti.
Fis dur			Vítězství nad potížemi.. Svobodný vzdech úlevy nad překonanými překážkami. Jako když člověk svobodně odpočívá na vrcholu kopce
fis moll		Velké starosti, spíše teskné a milostné. Někdo opuštěný, osamělý, misantrop.	Nejasný tón. Trhá vášně jako hašteřivý pes šaty. Jejím jazykem jsou zášť a nespokojenost.
G dur	Sladce veselý.	Hodně výřečný, brilantní.	Vše vesnické, idylické a lyrické. Každá klidná a spokojená vášň lidského srdce může být vyjádřena touto tóninou. Pramení z poznání upřímného přátelství a věrné lásky.
g moll	Vážný a velkolepý.	Je téměř nejhezčí ze všech tónin. Může vylíčit vážnou nebo bývalou lásku, ale dodává také grácii a šarm.	Nespokojený, neklidný, trápící se nevydařenými plány. Skřípání zubů ve špatné náladě. Jedním slovem

		Věci něžné, mírné stížnosti a radosti. G moll je mimořádně flexibilní.	zlost a nechuť.
gis moll			Mrzutý, nabručený, který má sevřené srdce až do úplného zadušení. Barva této tóniny vyjadřuje usilovný boj s potížemi.
As dur			Tónina hrobníka, smrti, hniloby, rozsudku. Ve svém rozsahu má taky věčnost.
A dur	Radostný a vesnický.	Tónina musí proniknout. Bezprostředně září a spíše vášněmi plačtivými a smutnými než veselými.	Tato tónina vyjadřuje nevinnou lásku, radost z naděje, že spatříme milovaného člověka, se kterým jsme se museli odloučit. Mladická radost, důvěra k Bohu.
a moll	Mírný a naříkavý.	Styl okázalý a vážný, ale také vede k lichocení. Od přírody velmi mírná tónina, trochu plačtivá, úctyhodná, tichá, pobízející ke spánku. Může být použita k probuzení všech vášní.	Povaha oddané ženy vlídné povahy.
B dur	Velkolepý a radostný.	Zábavný a okázalý. Event. také skromný. Může najednou přejít do „velkolepého“ nebo „roztomilého“. <i>Ad ardua animam elevat.</i>	Veselá láska, čisté svědomí, naděje v lepší svět.
b moll	Temný a hrozivý.		Starobylé stvoření často oděné v roucho noci. Je často mrzutý a jen zřídka nabývá vlídného výrazu. Vysmívá se Bohu a celému světu, protože je nespokojeno samo se sebou a se vším okolo. V této tónině zaznívá příprava na sebevraždu.
H dur	Drsný a plačtivý.	Charakter nepříjemný, tvrdý a nelibý a navíc ledasco zoufalého.	Silně zabarvený, oznamuje divoké vášně tvořené nejoslnivějšími barvami: hněv, zuřivost, žárlivost, šílenství, zoufalství.
h moll	Osamělý a melancholický.	Divný, pochmurný a melancholický, proto se také objevuje tak zřídka. A snad také proto ji staří	Trpělivost a tiché vyčkávání, vztahuje se k jisté odevzdanosti na vůli Boha.

		Řekové vykázali ze svých chrámů.	